

דף יח

מד. לאו הבא מכלל עשה, האם הוא בגדר 'לאו' או 'עשה'?

הוכיחו בגמרא שלא הבא מכלל עשה – עשה, ואין בה 'לאו' ומלקות.

דפים יז – יט

מה. מאימתי מותרים הביכורים לאכילת הכהן? האם הנחה וקריאה מעכבות בביכורים?

מצות הביכורים להביאם לפני ה', להניחם על גבי המזבח, להניפם (ויש אומרים שלא היתה תנופה. וי"א שהיו שתי תנופות. ע' תד"ה ומאן), ולקרוא הפרשה, ורק אז רשאים הכהנים לאכלם. ונחלקו תנאים ואמוראים מהו הדבר המעכב את אכילתם, שבלעדיו אינם מותרים לאכילת הכהן: סתם משנתנו כדעת ר' עקיבא ור' שמעון, שהקריאה מעכבת. אבל חכמים אומרים: הנחה מעכבת ולא קריאה. (וכן לר' אליעזר בן יעקב, לפרש"י – הנחה מעכבת. אך אפשר שגם הקריאה). וכן אמרו רבי אלעזר בשם רבי הושעיא ורב ששת, שהקריאה אינה מעכבת, אלא שלא אמר רבי אלעזר רק כאשר הם ראויים לקריאה, אבל אינם ראויים [כגון שהפרישם קודם החג וחלה עליהם חובת קריאה ובתוך כך עבר החג] – קריאה מעכבת. ביכורים שמלכתחילה לא נתחייבו בקריאה [כגון של גר, שאינו יכול לומר 'לאבותנו'] – אין חסרון הקריאה מעכב אכילתם, כגון שהפרישם לאחר החג. ולדעת האומרים הנחה מעכבת – אף כאן מעכבת. לדברי רבי יהודה, אין הנחה מעכבת (לפי שלא שנה עליה הכתוב). ולדעתו משראו פני הבית מותרים לאכילת כהן.

יתכן שר' יהודה עצמו סובר שקריאה אינה מעכבת, ולשיטתו אפילו ביכורים המחויבים בקריאה, הותרו באכילה משראו פני הבית (וע' ריטב"א ואור שמח ועוד. וכן היא שיטת ר' יצחק, לפירוש החזו"א).

דף יט

מו. א. זר שאכל ביכורים – מה דינו?

ב. מה דינם של בכור, מעשר שני וביכורים שלא בפני הבית?

ג. מה דין אכילת מעשר שני בטומאה?

ד. מתי והיכן ניתן לפדות מעשר שני, ומתי אין אפשרות פדיה?

ה. האוכל מעשר שני חוץ לחומה – מה דינו?

א. זר שאכל ביכורים – דינו במיתה בידי שמים. ולדברי רב אינו במיתה אלא במלקות (סנהדרין פג). מאימתי חייב עליהם – משיראו פני הבית (רש"י: העזרה. והרמב"ם כתב: משנכנס לירושלם), אבל קודם לכן – אינו חייב.

א. יש מי שכתב לפרש"י שלדעת האומר הנחה מעכבת [וכן הלכה], אין זר חייב עליהם אלא לאחר הנחה. [ורבי יצחק שאמר משיראו פני הבית, סובר הנחה אינה מעכבת ולא קריאה] (עפ"י חזון איש. ויש חולקים).

ב. הוא הדין לענין חיוב מלקות לכהן האוכלם חוץ לחומה – תלוי אם ראו פני הבית אם לאו (תוס').